

Viktor Szosznora

Utolsó egyetemi évem mindkét szemeszterét Leningrádban töltöttem. Puskin, Dosztojevszkij, Blok Szentpéterváriját könyvekből már ismertem; Mandelstam és Ahmatova Leningrádjával akkor (1971-72-ben) találkoztam először – s már nemcsak a frissen megismert (részben még szamizdatos) versekben, hanem a valóságban is. A korai téli szürkületet ködön átszivárgó halvány lámpafénye, kísérteties éjféli derengése ma is felsugárzik bennem, ha az említett szerzőket fellapozom.

Viktor Szosznora költészetével két évvel később, még a csodálatos, s akkortájt a mainál barátságosabb arcot mutató város iránti honvágytól gyötörve ismerkedtem meg – egyik leningrádi barátom (már tizenöt éve Amerikában él) ajándékozott meg a költő egyik kötetével, amelyből én tüstént le is fordítottam néhány verset. Nem tudtam, hogy ezzel én lettem Szosznora első és még évekig egyetlen magyar fordítója. 1986-ban már egy kötetnyi verset is sikerült kiadatnom tőle; azért csak akkor, mert addig – a glasznosztig – ha nem is volt feketelistán, az ajánlásin sem szerepelt. Viktor Szosznora verseiben eleinte a szeretett város hangulati képei kaptak meg: a téli alkonyat haván sántikáló öreg varjú groteszk és ismerős képe, a Leningrád körüli erdők, tavak hideg lehelete, az elvágódás és honvágy egymást kiegészítő szomorúsága. Aztán megismertem a történelmi érdeklődésem miatt hozzám igen közel álló Boján-verseket – ezeket az orosz költészet, elsősorban az *Igor-ének* témáit, képeit feldolgozó, ám nagyon is 20. századi hangvétellű költeményeket, Szosznora legszebb, legeredetibb, bár még a 60-as években keletkezett műveit.

Ki volt Boján, akit kései utódja ciklusnyi versben szerepeltet? Az *Igor-ének*nek, a világirodalom egyetlen háborúellenes hőseposzáinak szerzője hivatkozik rá, ugyanazzal a megtagadó elismeréssel, mint Anonymus a „hazug” joculatorokra. A keresztény szerző mindkét esetben azt kompenzálja tagadásával, hogy kénytelen a pogány dalnokok gyönyörűséges stílusát utánózni, ha hatást akar elérni félig még pogény szemléletű közönségénél. Szosznora a legendás Boján élettörténetét találja ki, az ő elveszett dalait írja meg (akárcsak Weöres Sándor Psyché verseit), s nemcsak hallatlan stílusérzékről tesz tanúbizonyságot, hanem egyúttal olyan maszkot is talált, amely tökéletesen az arcára simult – a mi líránkban Weöresen kívül Ady kurucverseiben találkozunk ilyen tökéletes azonosulással. Bojánja személyiség, a nép énekese, a bojárok ellensége és ostromozója, akit szókimondása örökké bajba sodor, s végül vérpadra

juttat – legjobb barátját kényszerítik rá, hogy lefejezze; méltó társat sem a szerelemben, sem a barátságban nem talál; otthon helyett ideiglenes menedékre is csak a kocsmákban lelhet – a villoni sors és a modern ember életérzése ötvöződik alakjában.

 Viktor Szosznora maga is egy kicsit legendák-
övezte alakja a mai orosz lírának. A nyelv minden árnyalatára érzékeny, remek
költő, aki a legkevésbé sem érzékeny az őt körülvevő emberek lelki
hullámhosszára – ezt magam is tapasztaltam, amikor 1985 őszén egy teljes
hónapig vendégeskedett nálam. Egyik könyvének előszava szerint hatévesen élte
át a leningrádi blokád első telét, majd a németek megszállta Kubányba került,
ahol a németek a szeme láttára végezték ki a nagybátyja által vezetett
partizánosztag tagjait, – ugyanakkor nekem azt mesélte a németekről, hogy
egyáltalán nem törődtek az ő és barátai kamaszcsínyeivel, s még a románok is
csak a zeneszerszámokat zabrálták el mindenkítől... Nem kérdeztem rá, mi az
igazság a háborús élmények körül, mert amúgy is nagyon nehezen
kommunikáltunk. Szosznora úr ugyanis nem csak lelki, fizikai értelemben is süket
volt már – súlyos alkoholizmusa miatt hasnyálmirigy-gyulladásal kórházba került,
ahol is kissé túlادagolták a penicillint, amitől megszüketült. A megszűketülésnek is
van egy - nem tőle hallott - legendás változata: eszerint már halottnak hitték,
betették a tepsibe, s a hullakamrában való ébredés okozta sokktól vesztette el
hallását... Az viszont nem legenda, hogy aktív alkoholistának korábban talán még
Viszockijon is túltett: napi két liter konyak volt az adagja... Mindenesetre itt már
egy kortyot sem ivott, jól tudta, az életét kockáztatná... A süketség és a kényszerű
absztinencia csak fokozhatta egocentrizmusát – magyarországi tartózkodása alatt
is főleg csak önmagával foglalkozott, vendéglátói türelmemet gyakran próbára
téve. De ez a tapasztalatom semmit se von le lírája értékeiből, még számomra
sem, holott néha zavartak goethei pózai... Túlfokozott költői és emberi öntudata
mélyén mindig éreztem a mellőzöttség fájdalmát, s ma már tudom, sorai is ettől
szikráztak fel gyakran, hiszen még találkozásunk idején is olyan írók, költők voltak
az orosz irodalom „generálisai”, akik Viktor barátomnak legfeljebb a csicskásai
lehethének.

(Délmagyarország, 1992. február 1.)

**A kötetben az újságcikkhez válogatott versek nem szerepelnek. Azokat Baka István a Délmagyarországban megjelent, illetve a rádióban felolvasott írásaihoz válogatta, s itt pótlólag közreadjuk őket:*

[Viktor Szosznora versei](#)

[← Előző oldal](#)

[Következő oldal →](#)